

בפאתי נגב" לט. יזהר

שרטונים בורם אהבה לירי, כדי לא להיבלע בידי אפקים מורחבים, ומסע האהבה על פני הארץ מושך כה עד שהסופר מותר אפילו על סיוע טבעי, כשהסיוע הזה מחויב הסיפור, והוא ממשיך במסעי המאהבה.

לא יקשה לעמוד על כתב היחוסין של סגנון זה. ראשיתו — אורי גיסן גנסי, זה הכוכב הנוגה שדרך במפתיע בשמי הפרך זה העברית שוקע כלצומת שדרך, לאורו ילך הסופר הארצי-ישראלי, לאורו יבקש את אמתו, ממנו „הפיגורה“ הלירית-הסיפורית הזו הסופגת בקרבה גם יסודות אחרים — ריאליות של הווי, הומור, ידיעת חיים, ספקנות ונלהבת כאחת. לכאורה, מה בין האכסטארגים הנצחיים של גנסי, הנועדים תמיד למשברים נפשיים המתמנקים על בטלם, אלה הגידולים החולוניים של תקופת-יבנים ובין קודתי בארות בכנען.

(סוף בעמוד 5)

ספר קטן צנוע זה („זוטא“, הוצאת „עם צובד“) ייבטל ודאי בקהל הספרים הרועשים שבקרית הספר שלנו. הקורא הרגיל לספרות „מעניינת“ ו„מושכת“ יינגף אולי בדף הראשון כמספר מלים לא ידר עות, במשפט מורכב וזורם לא כרגיל — ויפסוק את פסק דינו. עלול גורל הספר להיות כגורל גבוריו — אלה מתדש' נופי הארץ, תולמי חלומות בישראל, מוציאי סים מצחית — והבטלים כבר משהג בקהל המתרברב, המתהדר והלוהג של אנשי עסק ומזל. אך כערך מתדשי הנוף ומתדשי העם הללו, אשר בלצניהם לא יהיו חייגו פה אלא העתקה עלובה של צייליזציה גסולת נפש, כך גם ערכו של הספור עצמו. הספור הוא של ליריקן מובהק, מאמין, בעל דבר קנת של מאהב, שלא ייסוג מפני כל אטום ונקשה, מפני היולי ביותר, כי זו שליח' זה הגדולה של הליריקה — להידיבק בחל' קות הווייה סתומות, שוממות, אלמות, להי ביא בשורת אהבה אל הרחוקים הדוממים ביותר, הסגורים, כביכול, באלמס. ליריקה זו ידעת לערב חומר ונפש בדרך של בריר את עולם שיני. מי שהולך באהבה כזו אל נופים ומכונות, אל הנקשה ואטום — ולא כל שכן לנפש המצפה לגאולה — אף שפי תים אכזריות, מאובנות יעלו על של בת' צחוק.

הסופר בחר לו מעשה קידוח אחד בארץ הנגב, אסף תלוצי ישראל סביב צינור קידוח סרבני, בפעם הראשונה, דומני נזק קה הפרות העברית סתוך אהבה לחלקי מכונות, לכלים ולמכשירים, למינחים סבי ניים, למהלכי עבודה בפרכי גוף ונפש — הם הועלו בקפדנות מרובה וידיעה — ובי פעם הראשונה ה„סכני“ שבזה הובא לידי מגע אינטימי ביותר עם גופו של אדם, עם רחשיר-מאוויו, עם הפאטאטו שבו הלובש, כרגיל, פני גלעג. מגע זה הולך ומרחיב את אזור השפעתו עד שבלי העי בודה בניי האדם נקשר, דרך שליחי בני ניים רבים ושונים, באיזו פרודת אור השטח לה חפשית, כביכול, בחללו של ער לם. פסיכיקה וגוף, הנודות האקלים, נשיי מת הצסחיה והאפרים, דיבור מעורטל משהו של פרעלים מגיסי לב בכוננה, כל מלוא העין עד לאפקים הרחוקים, על ארמה או באזיר — יאספו בחיבוק הזרועות הלי ריות האוהבות של המשפט. כצייר האימי מרסיוגיסטן שלא גלאה לשוב לצייר אמת סים אחת בכל שעות היום, נכון סופר זה לשוב ולספר על הפלאים הקסגים-הגדוד לים המתחוללים בגוף שעדישעה, דקה דקה.

אכן, סיפור לירי זה ספיר אהבה הוא, אהבה לקודחים בישראל, אהבה לנופים שבחוק ושכפונים, ולבסוף — אהבה לשמה, המכנה את העולם המקנה אותו לסופר ולזולת, כי מה שלא נקנה דרך קנין השפה לא יהא לעולם גם נכס ארצי של עם.

כמשפט בודד, כן גם מבנה הספור כולו: אין בו ודאי מחומרה של נובלה. המסגרת אינה יציבה כל עיקר, צומות המאודעות לא ניתנו אולי אלא כדי להאחו באיאלו

בפאתי נגב" ל.ס. יזהר

(המשך מעמד 3)

המקשים את ידיהם ונפשם בעמל בינים. האם זהו גלגול חדש של הוויה גנסינית שדוונה כאילו לכליה? פעם נודמן גבור-גנסיני אחד לבית איכר רוטי והוכרח ללון שם, היה זה בשבילו כעין התרפאות פת אומית ממחלה אנושה, כעין שיבה אל מקורות החיים. עוד גלגול אחד, והגבור הגנסיני הובא בסודם של קודתי הבארות בארץ-ישראל. וכשהמחבר עצמו — משר-רר בפועל, הרי גבוריו הם משוררים שב-כוח. הפרוזה הגנסינית ושאר כאלו ללא המשך ויזהר הוא יורשו ובו — כדרך היורשים — בולטים גם לעתים ידועות מקומות תורפה של פרוזה זו. אחת יש לציין: פרוזה לירית זו זו אינה ליריקה בלבד: כלולים בה יסודות היאוריים ציורי חיים חזקים, הסתכלות, קטעי הווי, חכמת חיים ואמונת חיים, המבטיחים לה אחיזה מדלדול ותתנוונות. אביא דוגמת אחת: ובכונה — משפט מורכב, אחד המרכיבים שבספר.

אינכה ניהן סעיד זעירא בתבונה כה דקה והרגשת ענוגה לדעת לבוא ברגע זה ולהוציא מן השקים שעל גבי החמור אבר טיח גדול, ולהטיל שהות במהלך הנבי רים ולהיות הכל רבוצים במעגל סביב האבטיח: וחרי זה אבטיח בכיר (ורדרד-חורור בדאי — ראשון לעונה זו — וטעם אבטיח' אשתקד זבים צוף סמך סקבך רוק בפה!) ויושבים הכל בחול ופורש אבו סעיד שק בחוץ, ומציג עלי בתור חמד זה, ירוק ועקוד רצועות בהירות ומפוספס קלות כתב מנומר ומימי, ונוטל במו אצב-עות עקומות שאין כמותן למלאכת קודש זו, אולרו השחור ועוקמגי, ופער להבו, וממתין כדי לנקש בו ולגחש קרבן מתוך בת קול וגומם כיפתו מלמעלה, והולך ומבי תר פרוסות-פרוסות מטבורו אל כודו, פרו-סות גאות ושוות מעשה-אבן, ונוטל לבי סוף את הבריה המבותרת ומקיש בה בבי סיסה ומתפרדת החבילה, וכשמש המפציעה קרניה סביבה נפרשת שושנת פרוסות ודר קא אדמוניות כראוי ומגורענות, והרוח מחליקה עליהן, מצננת טובן הגנוז והמפי-תה".

מי שידע כך לראות, כך לתאר-לצייר, מי שחונן בבטחון לשוני כזה — והוא עדיין סופר צעיר — מותר לראות בו אחד מבחירי הפרוזה הארץ ישראלית, מחדשי חיה ומבשרי גדולתה.

ע. זוסמן